

Babits Mihály a szegedi költő

Szegedről a századforduló éveiben és a huszadik század első felében az új magyar irodalom legnagyobb egyéniségei indultak útjukra. Szeged volt az, amely a maga humusával antuszai erőt adott a magyar irodalomnak, akik Pestre, Egerbe, máshova szar mazva, vagy itt a termőtelevény őlen maradvány mindvégig magyar zamatot, színt és eredetiséget adtak a nagyon pesti magyar irodalomnak. (Juhász Gyula: Magyarholnap. Szeged és Vidéke, 1908. XII. 31.)

Kevesen tudják, hogy Babits Mihály is valaha Szegedről indult el a szenvedésekkel és szépségekkel megvert halhatatlanság felé. Csodálatos, hogy maga a költő később alig tesz említést szegedi emlékeiről. (A Babits-emlékkönyv sem említi szegedi éveit. Eletrajzában általában azt írják, hogy több vidéki városban tartózkodott Szeged megemlékezése nélkül.) Mintha a rázúduló élet új, meg új fordulataival, rendkívüli gazdagságával, viharos lázával betakarta volna emlékezetében örök időre mindazt, amit Szegednek köszönhetett. Nem akarjuk a halhatatlan költő fényes emlékeztétét a halhatatlanság árnyékával illetni, csak mint érdekességet jegyezzük meg, hogy Babits Mihály szegedi két éve (1906–1907 és 1907–1908) mintha kitörölthetett volna életéből. Verseiben nyoma sincs. Ő maga is későn, nagyon későn eszmél fiatal életének verőfényes szegedi napjaira. Egy régi, bűvös utcaszám kísérti, a szegedi Ipar-utca 13. (B. M.: Juhász Gyula. Nyugat. XXXII. 12.), mely ma már nincs többé, de Juhász Gyula emlékeztetével színtelen bevonult a halhatatlanságba.

Babits Mihály

Szegedi életének emlékét az egykor vele együtt élők és írásos hagyományok őrzik. Az élők emlékeztetében a kaja bizony elmosódott, Juhász Gyula édesanyja és húga özv. Király Péterné még emlékezik a zárkózott, ritka szavú, finom megjelenésű, mindig messzenéző költőre, hiszen az ősi Juhász-házban csaknem minden napos vendég volt. És ha Szeged Vilmost, a Bobot kérdezzük, vagy egykori tanárarsát, Blau Ármint, emlékekben a nagyon művelt és csaknem hangtalan költő jelenik meg, aki bár sokszor megfordult körükben, de az említett vonásokon kívül lényegest nem tudnak mondani. És ez az igaz, mert ez a magaviselet illik Babits jellemrajzához és egész költészetéhez.

Mindezeknél összehasonlíthatatlanul fontosabbak azok az írásos emlékek, melyek a nagy költő szegedi környezetére s a költőre magára vonatkoznak.

A szegedi m. kir. áll. Baross Gábor-gyakorló gimnázium (akkor főreáliskola) irattárában még gondosan őrzik azokat az iratokat, melyek Babits Mihállyal kapcsolatosak.

Az első Tek. Babics (sic) Mihály okl. tanárjelölt úrnak szolt. Szekszárdra. Ebben értesíti Homor István akkori igazgató a költőt, hogy a nm. V. K. M. 1906. évi szept. 21. vel. 78663 sz. alatt a latin nyelvnek, mint rendkívüli tantárgynak tanítása végett egyelőre a f. tanév végéig helyettes tanári minőségben alkalmazza és kötelességévé teszi egyúttal, hogy más oly tantárgyakat is tanítson szükség esetén, mely tárgyra képesítve van. Végül felhívja, hogy állomását haladéktalanul foglalja el! (1906. IX. 29.)

Babits 1906 okt. 2-án érkezik Szegedre, mely ha ismeretlenül is, kedves és csábító volt számára, de azért is, mert volt egyetemi hallgató társai, kedves, jóbarátjai: Juhász Gyuláé volt ez a város. Büszkén írta 1906 okt. 27-én kelt Juhász Gyulához intézett levelében: »Itt vagyok tehát az ön és a Hegedűs Pál városában és a Hegedűs Pál közvelletlen utódai (mert ő most beteg) a poétika és retorika katedráján... Itt vagyok az ön és a bucai irodalom városában és a jövődö kliense a Tömörkény-könyvtárnak és a Homok borbélyüzletének. Itt vagyok tehát a szép, a gyönyörű Szegeden — nem tudom eléggé kifejezni, hogy mennyire szép és mennyire gyönyörű... Itt vagyok a Tisza partján!... Leveléből leikese-

dés, megelégedettség árad, a sorok mögött mintha mondaná: »Végre olyan helyre jutottam, mely képességeknek, törekvéseimnek megfelel. Ennek a lelkesedésnek komoly okai vannak; Babitsot Szegeden hármas — későbbi költői pályájára is kiható hatás fogadja: a Baross Gábor főreáliskola nagyműveltségű tanári karának környezete, Juhász Gyula barátsága és a Szeged és Vidéke napilap írói gárdája. A Baross Gábor főreáliskola tanári karából csak néhány nevet említünk: Hegedűs Pál, Veszprémi Vilmos, Balog László több nyelven beszélő világirodalmi műveltségű, világlátott tanárok, akik — mint az iskola könyvtárának bejegyzési naplója is igazolja — maguk is komolyan foglalkoznak irodalommal. (Hegedűs, Balog kitűnő műfordítók!)

Késztelenül olyan környezet, mely a költőre csak buzdító, lelkesítő hatással lehet.

Babits mint tanár a legkiválóbbak közül való. A növendék lelkiéletének, általános képességeinek alapos ismerete mérsékli a költőt a tanulmányi követelmények felállításában. Igazi nevelő, aki a szeretet gyermekhódító hatalmával közeledik a növendékhez. (B. M. Erköles és iskola. 1908.) Egyetlen célja: »gondolkodni és beszélni« megtanítani növendékeit, a legnehezebb és legszebb feladat, melyet nevelő maga elé tűzhet. (B. M.: Irodalmi nevelés.)

A fiatal Babits tudományosságát, önképzése rendkívüli ritmussal, érdeklődésének és műveltségének széles horizontját igazolja az az igénylőkönny, melybe a tanárok az iskola könyvtárának számlájára annak idején az őket érdeklő könyveket megrendelheték. A Baross Gábor főreáliskola tanári könyvtára már akkor igen jól felszerelt könyvtár volt, hiszen az időben csaknem 60 éves, nagyszerű multia tekinthetett vissza, de Babitsot ez természetesen nem elégítette ki. Két évi szegedi tartózkodása idején 52 művet rendeltetett meg a könyvtárral. E művek legnagyobb része klasszika-filológiai vonatkozású, magyar, német, francia, olasz, angol nyelven, de köztük az irodalom, nyelvészet és a filozófia is képviselve van. A magyar nyelvű művek között Budenz, Balassa József nyelvészeti művei, Arany-Gyulai: Magyar népköltési gyűjtemény, Pórá Ferenc: A magyar rokonértelmű szók és szókészlet, a Kisfaludy-társaság néprajzi kötetei közül a Dunántúli Gyűjtés, Szász Károly: Világirodalom nagy eposzai, Kisebb műfordításai, Vári Rezső Klasszika filológiai enciklopédiája, Fináczky: Ókori neveléstörténete szerepelnek.

A költő

klasszika-filológiai műveltsége elképesztően nagy. A klasszika-filológia művelői közül a legnagyobbak érdek-

lik. Reinach Salamon, a híres francia archeologus, művészettörténész és filologus (1858), ki irodalmi »kistükreik« révén lett világszerte ismert, Manuel de philagie classique c. művét rendelteti meg. Aztán Boeckh August klasszika-filológus (1785–1807) — munkái a verstani és szerkezeti kutatások terén alapvetőek — Encyclopedie und Methodologie c. művét olvassa. A kitűnő nevek fényét emeli Boissier Gaston (1823–1908) francia humanista és történetíró, aki a Collège de France-on a latin ékesszólás professzora volt és akinek elmélyedő, szigorúan tudományos történetkritikai módszere iskolát teremtett és a legújabb időkig mint a római birodalom története legkiválóbb tudósának tekintették. Babitsot Cicéron et ses amis c. világhírű műve érdekli. E nevek közé tartozik még Fustel de Coulanges (1830–1889) francia filológus, főműve: La Cité antique-al (1864), valamint M. Bréal (1832–1915) francia nyelvész és pedagógus, Essais de sémantique c. műve. Kiemeljük még a latin írók sorából Aulus Gellius: Noctes Atticae c. művét, mely a költői idézeteknek és kivonatoknak valóságos tárháza.

A külföldi irodalom és filozófia olvasott művei között a legnagyobb nevek szerepelnek: Renan: Vie de Jésus, Les apôtres, Flaubert: Salammbô; Taine: Essais sur Tite Line, De l'intelligence; Carducci: Odi Barbara, Rabelais, Montaigne, Descartes, Diderot, Scott: Lady of the Lake; W. James (amerikai filozófus): The principles of psychology; J. Bunjan (1628–88, angol író és hitszónok) Pilgrin's Progress from this World to that w Mich is to come c. főművét olvasta Babits. A mű drámai párbeszédei, allegorikus leírásai a költőt különösen fiatalkori alkotásaiban ihletették.

Igy indul el »Babits fiatalágának tanulmányi és szomjoltóhatatlan intellektuálisával« költői pályáján az örök szépség forrásai felé. Olvas, olvas és olvas. »Hatvanhat forint hatvanhat krajcár havi fizetéssel helyettes tanárkodott és a Zerge-utca egyik földszinti ablakából nézte a szomszédház falára felfutó vadszöllőt és világos reggelig olvasta Macaulayt« (Juhász Gyula.)

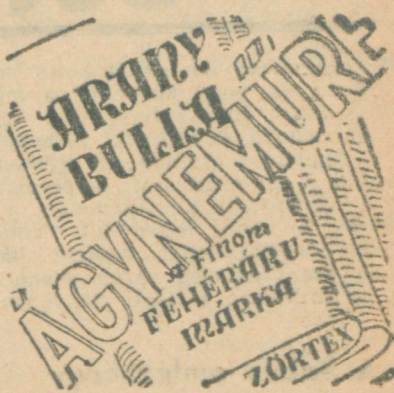
Tanártársai tiszteletét és szeretetét is csakhamar megkapja, viszonzásul még nagy tudásánál is nagyobb szerénységgel. Ennek a szeretetnek és megbecsülésnek kedves és meghatározó tanúja az a jegyzőkönyv, melyet a szegedi m. kir. állami főreáliskola tanári testületének 1907. évi május hó 8-án tartott tanácskozányáról felvettek. Ugyanis »a nm. Vállás- és Közközlésügyi m. kir. Miniszter úr 47.732/sz. magasi rendelete kapcsán felhívja a tanári testületet, hogy állapodjék meg a tanulmányi kiküldetésre pályázó és ajánlódó személyre nézve és a tanári testület meghallgatván Babics (sic) Mihály tanárnak külföldi tanulmányútra beadott kérvényét, elhatározza, hogy azt ajánlva terjeszti a nm. Miniszter Úr magas színe elé.« (ad. 179 sz. 1907.)

A kérvénnyel olyasmi történt, mint mikor hazulról való elmenetkor eszünkbe jut valami, hogy otthon felejtettük s visszafordulva, azt mondják az otthoniak: »Na, nem lesz szerencséd!« A kérvényre elfelejtettek belevetni ragasztani és Szele Róbert akkori főigazgató a t. lgnak azzal küldi vissza, hogy a nevezett tanár kérvényét felbélvegeztesse s az ügyiratokat így, felterjesztés végett hivatalába haladéktalanul visszaszár-maztassa. (1907. máj. 18.) Ha akkor ezt valaki rossz előjelnek veszi, hát meglepően eltalálta volna a kérvény további sorsát. Sajnos az ösztöndíjat valaki más, kétségtelenül sokkal tehetségesebb kapta meg.

E csalódás bántotta Babitsot, de vigasztalásul kapott valamit a sors-tól:

Juhász Gyula

rajongó barátságát. Özv. Király Péterné meséli, hogyha Juhász Gyula levelet kapott Babitstól, nem bontotta fel mindárt Várt, élvezte azt a

lelki feszültséget és örömet, melyet a szeretett barát felbontatlan levele okoz és azt, hogy ime itt van barátjának egy darab lelke, ki bármely pillanatban megszólalhat, csak hozzá kell nyúlnia. Juhász Gyula ebben az időben már kiforrott költő volt, akinek egyéni hangja, költészetének különös, eddig sohasem hallott bús, nagyon bús muzsikája Ady költészetét körül támadt vihar zajából messzire kihallatszott. Babitsnak Juhász Gyulához intézett leveleiből is kitűnik, hogy sokat adott és hallgatott barátja tanácsára. Juhász Gyula ebben az időben olyan termékeny volt, mint talán soha. Nemcsak verseket, de komoly tanulmányokat, irodalmi vonatkozású vezércikkeket, franciás szellemű novellákat írt. A léleknek ez a bőséges sugárban ömlő szépsége Babitsra csak ösztönzésül hathatott. Ha Juhász Gyula Szegeden van, csaknem mindig együtt vannak és néha egy-egy reggel ő oltja el költő barátja lámpáját, aki hajnalbavesző éjszakákat átolvasott. Babitsot ő viszi el a Szeged és Vidéke c. napilaphoz, melynek akkor már főmunkatársa volt.

Ebben az időben a »Szeged és Vidéke« döntő szerepet játszott Szeged szellemi életében. Címének megfelelően Szegednek és messzi vidékeinek szellemi összefogójaként szerepelt. Mindennapi hírein kívül irodalmi és művészeti rovatában, valamint vezércikke íróiként az ország legjobb nevei szerepelnek.

Juhász Gyulának itt csaknem minden héten megjelenik egy-két verse, tarcája, vezércikke, rövid tanulmánya. Juhász Gyula nevén kívül származó talákozunk Ady Endre, Kosztolányi Dezső (aki ugyancsak e lapnál próbálgatta első szárnyveréseit), Herczeg Ferenc, Emőd Tamás, Bodor Aladar, Szabolcska Mihály, Gardonyi Géza, Mikszáth Kálmán nevével, sőt világhíres nevekkel is, mint A. France, C. Maclair, Maupassant, Octave Mirbeau, Tolstoj...

E nevek közé bejutni egy még ismeretlen névnek, nem volt éppen megvetendő dolog, különösen, ha számitásba vesszük a lap művelt és nagy kiterjedésű olvasóközönségét.

Babits neve az említett laphoz először Richopin: Dal a földről c. műfordításával szerepel. (1907. jan. 6.) Nagyon megkapó vagy inkább meg-

NOR-COC

HARISNYA

műselyem és
hernyóselyem
összes minőségben
Kérjemindenüzletben
Vigyázzon a márkára

NOR-COC

NINCSEN PÉNZEM
DE MAJD LESZ!

Van Osztálysorsjegyem és
így megayerhetem a 50.000
nyeremény közül egyetlen
sorsjeggyel a 700.000 pengős
óriás nyereményt is. Taná-
csunk: Még ma vegye meg

OSZTALYSORSJEGYET

Huzás már április 9-én.